

จะเป็นคนดี

พระอาจารย์สงบ มนัสสุนโต

ถาม-ตอบ ปัญหาธรรม วันที่ ๓๐ ธันวาคม ๒๕๖๐

ณ วัดป่าสันติพุทธาราม (วัดป่าเขาแดงใหญ่) ต.หนองขวาง อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

ถาม : ข้อ ๒๑๗๘. เรื่อง “พระคุณแม่”

กราบนมัสการหลวงพ่อกุศล ขออนุญาตตามปัญหาธรรมชีวิตในการครองเรือนแบบ
ฆราวาส อาจเป็นคำถามพื้ๆ ค่ะ แต่ลูกยังไม่มีปัญญามากนัก และยังเป็นเด็กโง่อยู่ค่ะ

ในชีวิตปัจจุบันทำหน้าที่หลายบทบาท เป็นทั้งลูก เป็นทั้งแม่ เป็นทั้งภรรยา ไปทำงานแต่
เช้า กลับบ้านมืด ต้องสู้กับกิเลสตัวเองภายในและกิเลสภายนอกซึ่งแสนลำบากมาก ๆ ค่ะ
บางครั้งก็สติหลุดและเครียด

หลวงพ่อบอกสอนประจำว่า ความกตัญญูต่อพ่อแม่เป็นความดีงามทดแทนบุญคุณมา
อันดับแรกที่มีค่ายิ่งนัก แต่บางครั้งลูกก็ท้อแท้กับแม่มาค่ะ ลูกบอกกล่าวแนะนำแม่บางครั้ง
แม่ก็ไม่เชื่อ และกลัวลูกจะติดบาป ก็ขอขมาแม่เป็นประจำค่ะ

ถ้ามองทางโลกแล้ว ลูกหวังดีกับแม่ แม่ติดทรัพย์ภายนอกมากค่ะ ติดบ้านต่างจังหวัด
บ่นอยากกลับบ้าน ซึ่งแม่อายุมากแล้วและหลงลืม ที่สำคัญไม่มีใครดูแล ลูกแนะนำให้แม่คิดข้อ
ธรรมว่า สมมุติวันนี้เป็นวันสุดท้ายที่จะมีชีวิตอยู่ พรุ่งนี้แม่จะตายแล้ว เอาอะไรไปได้บ้าง

ทุกวันนี้ก็อยากปล่อยวาง แม่จะกลับไปอยู่ต่างจังหวัดตามลำพังก็เอาที่แม่สบายใจ
ลูกคิดว่ามันเป็นกรรมของแม่เอง ลูกทำหน้าที่ที่ดีที่สุดแล้วค่ะ

ขอหลวงพ่อบรรเทาเหตุอันอวมงคลโศกแบบฆราวาสในการครองเรือนเพื่อให้คลาย
ความโง่เขลาเบาปัญญากับลูกด้วยนะเจ้าค่ะ ลูกกราบขอขมาหลวงพ่อกับคุณแม่ด้วยค่ะถ้าคำถามธรรมที่
ไร้สาระไม่มีแก่นสารค่ะ กราบขอพระคุณหลวงพ่อกมาก

ตอบ : คำว่า “ไร้สาระ ไม่มีแก่นสาร” มันเป็นที่บุคคล ถ้าบุคคลทางโลกๆ เรื่องนี้เรื่องใหญ่กับชีวิตเลย พอเรื่องใหญ่กับชีวิตเพราะอะไร เพราะปัญหาในครอบครัวไง ปัญหาครอบครัวคือปัญหาของเรา ถ้าปัญหาของเรามันกระทบกระเทือนไปหมด คนใดคนหนึ่งมีความทุกข์นะ มันกระทบกันไปที่บ้าน ถ้ามันกระทบไปที่บ้าน

คนที่เขามีสติมีปัญญานะ เวลาเขาทุกข์เขายากขึ้นมาเขาไม่พูดให้ใครฟัง เขาเก็บไว้ในหัวใจของเขาคนเดียวเพื่อไม่ให้กระทบกระเทือนคนอื่น นี่ถ้ามันกระทบกระเทือนคนอื่น เวลาหน้าขึ้นนอกตรม เวลาทุกข์ ทุกข์ในหัวใจมหาศาล เวลาเข้าบ้านนี่ยิ้มแย้มแจ่มใส โอ้ย! มีความสุขๆ เพื่อให้คนอื่นเขามีความสุขใจ เพื่อไม่ให้คนอื่นเขาเดียดร้อนไปกับเรา นี่คือปัญหาครอบครัว ถ้าปัญหาครอบครัวนะ แต่ถ้าคนที่ไม่ดีมีวุฒิภาวะ เขาจะมีสุขมีทุกข์อะไรเขาแสดงออกทั้งหมด เขาต้องการเรียกร้องความสนใจจากคนในครอบครัว ความสนใจในครอบครัว นี่พูดถึงวุฒิภาวะของหัวใจ ถ้าวุฒิภาวะของหัวใจมันสูงมันต่ำ มันสูงมันต่ำอย่างนี้ ถ้ามันสูงมันต่ำอย่างนี้

ถ้าพูดถึงกรณีอย่างนี้ เราเกิดมา เราเกิดมาในครอบครัวใดก็แล้วแต่ ถ้ามีแต่คนที่มีความงามความดี เราก็มีความสุขทั้งนั้นนะ ถ้ามีคนด้อยวุฒิภาวะบ้างมันก็เป็นภาระๆ ไร พ่อแม่ต้องดูแลลูกเป็นอย่างไร แต่ลูกคนไหนที่ฉลาด ลูกคนไหนที่มีความสามารถ พ่อแม่ก็ให้เขาอยู่ด้วยตัวเองได้ ถ้าลูกคนไหนมีความขาดตกบกพร่อง พ่อแม่ก็ต้องมีความเอาใจมากกว่าคนอื่น ใ้ลูกก็ว่าพ่อแม่รักไม่เท่ากันๆ แต่มันก็เป็นดุลพินิจของพ่อแม่เนาะ

นี่พูดถึงว่า เวลาเขาบอกว่าพึ่งเทศน์หลวงพ่อ หลวงพ่อเน้นย้ำตรงนี้มาก เน้นย้ำตรงนี้มาก

เน้นย้ำตรงนี้มากเพราะอะไร เพราะว่าสิ่งที่มีค่าที่สุดคือชีวิต แล้วพ่อแม่ให้ชีวิตนี้มาไง พ่อแม่ ทางโลกเปรียบเป็นพระอรหันต์ของลูกๆ แล้วความจริงว่าเป็นพระอรหันต์ พระอรหันต์ต้องไม่มีกิเลส พระอรหันต์ต้องชี้ทางสว่างให้เราได้หมดเลย แล้วพ่อแม่เราละ เป็นพระอรหันต์ของเราแล้วชี้ทางสว่างให้เราได้ไหมละ เป็นพ่อแม่ของลูก แต่เพราะความเป็นพ่อแม่เนี่ย เขาถือสิทธิ์ว่าการเป็นพ่อแม่ เขาก็จะเอาตามใจทั้งนั้นนะ

ฉะนั้น ถ้าเป็นพระอรหันต์ของลูก เวลาหลวงตาท่านสอนประจำ ถ้าพ่อแม่ของเรา ถ้าท่านพูดผิด ท่านทำผิด ลูกก็ยังไม่ควรที่จะขึ้นบอกพระองค์เลย เว้นไว้แต่เราจะหาวิธีการอย่างไรเพื่อจะให้พ้นจากนั้นไป คือจะไม่ให้ได้ไม่ให้เถียงพ่อแม่เลยนะ นี่ความเห็นของหลวงตานะ ความเห็นหลวงตาท่านพูดเรื่องนี้เรื่องหนึ่ง

แล้วอีกเรื่องหนึ่งที่ว่าพ่อแม่รักเท่าชีวิต มันมีโศลกอยู่อันหนึ่ง แล้วหลวงตาท่านไปเขียนหนังสือเล่มนี้สมัย ๑๔ ตุลา คิดถึงว่า ๑๔ ตุลาว่าคุณของพ่อแม่ มันมีอยู่เล่มหนึ่งท่านเขียนเรื่องนี้โดยเฉพาะเลยนะ เพราะท่านเห็นคุณค่าของตรงนี้

แล้วสังคม สังคมเดี๋ยวนี้สิทธิเสมอภาคๆ แล้วก็เรียกร้องสิทธิๆ

แต่ในธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไม่เป็นเช่นนั้น พ่อแม่ให้ชีวิตนี้มา ถ้าให้ชีวิตนี้มา คุณค่าการให้ชีวิตนี้มามันมีค่ามหาศาล ถ้ามีค่ามหาศาลแล้ว ที่นี้เราเกิดมาเจอพ่อแม่ที่สัมมาทิฐิ พ่อแม่ที่ดั่งามนะ ลูกก็มีบุญคุณละ ก็มีความสุขพอสมควร ถ้าลูกเกิดมาพ่อแม่เป็นมิชฌาทิฐิ มาวัดมาวายังไม่ได้เลย มาสิ่งใดมีปัญหาไปหมด ใ้มันเป็นสายบุญสายกรรม มันมีเวรมีกรรมต่อกัน ถ้ามีเวรมีกรรมต่อกันนะ เราก็ต้องแก้ไขด้วยสติด้วยปัญญาของเรา ถ้าด้วยสติด้วยปัญญาของเราะ เรามีวุฒิภาวะ เราจะไม่ทำให้กระทบกระเทือนไป

เวลาใช้อุบาย คำว่า “ใช้อุบาย” ถ้าใช้อุบายถ้าทางโลกก็ว่าหลอกล่อ ว่าอย่างนั้นเลย แต่ถ้าทางธรรมเราใช้อุบายๆ อุบายทำให้พ่อให้แม่เราหูตาสว่าง ให้พ่อให้แม่เราเห็นบาปบุญคุณโทษนี้แสนยาก เพราะอะไร เพราะว่าเขาก่อสิทธิโง่ กุอาบน้ำร้อนมาก่อนมึงนี่จบเลย ไปสอนกันเถอะ อีก ๕ ปีก็ไม่จบ ถ้ากุอาบน้ำร้อนมาก่อนมึงคือเขาไม่ฟัง แล้วมันเกิดทิฐิ ทิฐิถือความเป็นแม่ ถ้าถือว่าคุณเป็นแม่เป็นลูกนะ

แต่ที่พูดถึงว่าเราต้องมีจุดยืนของเรา คือเราจะทำความดีของเราตลอดไป ถ้าเขาเห็นถึงคุณงามความดีของเรา ถ้าเราทำความถูกต้องดั่งามนะ จากลูกอย่างเราเป็นคนที่ไม่เอาไหนเลย แล้วพอมาวันหนึ่งเราเป็นคนที่ดีงาม เราเป็นคนที่รับผิดชอบ พ่อแม่ก็สนใจ เอ๊ะ! ใครสอนลูกกูวะ ตรงนี้แหละที่มันจะแก้พ่อแม่ได้ เราจะแก้พ่อแม่ได้ที่พฤติกรรมของเรานี้แหละ

ถ้าพฤติกรรมของเราอยู่กับร่องกับรอย พฤติกรรมของเรารับผิดชอบต่อ พฤติกรรมของเราดูแลรักษาท่าน ท่านเห็นคุณงามความดีของเราทั้งนั้นนะ แต่ด้วยสถานะของความเป็นแม่ไม่

กล้าพูดหรืออก แม่จะชมลูกนี้หน่อย น้อยมาก แต่เขารับรู้ได้ เขารับรู้ได้ ถ้าเขารับรู้ได้ เราพยายามทำสิ่งนี้ ถ้าเราทำสิ่งนี้ได้ ตรงนี้ถ้าทำได้ มันอยู่ที่ทัศนคติ

ทัศนคตินะ ทัศนคติที่ดี คนที่มีอำนาจวาสนาบารมีเขาจะทำได้แล้วเขาทำด้วยความเต็มใจ ทำด้วยความเป็นบุญกุศล ถ้าทำด้วยความเป็นบุญกุศล เรื่องนี้เป็นเรื่องเล็กน้อยหมดเลย แต่ถ้าคนของเรา เรากำลังจะปรับตัวของเรา เราจะทำคุณงามความดีของเรา แต่ที่นี้ว่าอำนาจวาสนาบารมีเรามาแค่ไหนนะ

เวลาคนทำงาน ทำงานจนหัวปั่น ทำงานจนมีแต่ความตึงเครียดไปหมดเลย แล้วกลับมาบ้านต้องมีการะับผิดชอบ เพราะเขาบอกว่าเขามีหลายบทบาทมาก เขาเป็นทั้งลูก เป็นทั้งแม่ เป็นทั้งภรรยา

ถ้าเป็นทั้งภรรยา ถ้าเจอสามีที่ดี เจอพ่อบ้านที่ดี มันก็เป็นบุญของเราละ ถ้าเจอพ่อบ้านที่ไม่ดี เวลาในบ้านที่มันมีแต่หน้าที่การงาน เขาก็ไปหานอกบ้าน ใ้เนื้อเราก็ต้องเจรจาต้องคุยกัน ถ้าเป็นความดีนะ นี่พูดถึงว่าการครองเรือนไง

เขาบอกว่า คำถามนะ สิ่งที่ว่า “ลูกขออนุญาตตามปัญหาธรรมะในการครองเรือนแบบสมรवास อาจจะเป็นคำถามพินๆ แต่ลูกยังมีปัญหามากนัก และยังเป็นเด็กโง่อยู่”

คำว่า “เป็นเด็กโง่อยู่” มันไม่เท่าทันกิเลสของตน ถ้าเท่าทันกิเลสของตนนะ คำว่า “เป็นเด็กโง่อยู่” หรือว่าเราอดอันตันใจ ใ้กรณีย่างนี้กิเลสมันจะซ้ำเติม

แต่ถ้าเราบอกว่า เราเกิดมาเป็นมนุษย์ เรามีอาการ ๓๒ สมบูรณ์ เรามีหน้าที่การทำงาน เรามีสามีที่ดี เรามีลูก เรามีแม่ ครอบครัวของเราอบอุ่น ครอบครัวของเราดี แต่ความรับผิดชอบมันมาก ถ้าความรับผิดชอบมาก เราก็พยายามทำงานของเรา จัดเวลาให้มันเป็นไปได้

เราจะบอกว่า ความดีไม่มีขาย ความดีต้องขวนขวาย ความดีเราต้องมีการกระทำ แล้วถ้ากระทำแล้วถ้ามันเป็นผลบุญนะ ทำจบแล้วนะ วันหนึ่งทำจบแล้วนะ กว่าจะเข้าได้หลับได้นอน เทียงคืน ตีสองไม่ได้นอน ตีสี่ต้องตื่นแล้ว แล้วต้องทำหน้าที่การงานอย่างนี้ แล้วต้องทำอย่างนี้ตลอดไปเขียวหรือ มันเครียดไปหมดนะ

เราจะบอกว่า ถ้าเราเด็กโง่ เราไม่เท่าทันกิเลสของเรา ชีวิตเราจะตึงเครียดมาก แต่ถ้าเราปล่อยวางในใจของเราได้ เรามีสติปัญญา เราทำความดีเพื่อความดี เราจะเป็นคนดี เราจะเป็นคนดี เราเชื่อมั่นในธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าสอนให้กตัญญูกตเวที รู้คุณของคน

ตอนนี้เรามีแม่เป็นพระอรหันต์ในบ้าน เราก็พยายามจะดูแลรักษาของเรา ถ้าเราพยายามจะดูแลรักษาของเรา เราอุทิศสัพเพสาธาอยู่ด้วย เราอุทิศสัพเพสาธา เราทำหน้าที่ของเราให้สมบูรณ์ของเรา เราจะเป็นคนดี

แล้วถ้าเป็นคนดี ถ้าหัวใจมันวงรอบของมันนะ พอเป็นความดีแล้วมันก็จะมีความสุข มันไม่ตึงเครียดหรือถ้ามันเป็นไปได้นะ นี่มันเป็นไปได้ ที่นี้พอมันเป็นไปได้ เพราะเราปรึกษาใครไม่ได้ หัวใจของเราอ่อนไหว พออ่อนไหว พอกระทบสิ่งใดแล้วมันก็ไปหมดใช่ไหม

พอมันกระทบสิ่งใดไปหมด ที่นี้มันก็กลับมาตรงนี้ กลับมาว่า เราจะดูแลแม่ของเรา ถ้าแม่ของเราว่ากล่าวอย่างไรก็ไม่เชื่อฟัง

ถ้าไม่เชื่อฟัง เราก็พูดแต่คำดีๆ แล้วก็วางไว้ จบ เราพูดแล้วเราก็จบ เราก็ดูแลรักษา

เวลาคนแก่คนเฒ่า เขาบอกแม่เจ็บไข้ได้ป่วยด้วย ถ้าแม่เจ็บไข้ได้ป่วยด้วย แล้วแม่อยากกลับบ้าน แต่มันติดที่ไม่มีใครดูแล

เวลากรรมมันให้ผลนะ กรรมให้ผล ทุกอย่างมันจะมีความเสียหายไปหมด ในพระไตรปิฎกนะ นางปฎาจารา นางปฎาจาราเป็นลูกเศรษฐี แล้วหนีตามคนใช้ไป เป็นลูกเศรษฐีนะ แล้วหนีตามคนใช้ไป พอหนีตามคนใช้ไปอยู่ในป่า ไปหาของป่าขายกัน ไปอยู่ในป่าไป

ถึงที่สุดท้องคนแรก มีลูกคนแรกก็คิดถึงพ่อแม่ก็จะกลับบ้าน เวลากลับบ้านก็ชวนสามีกลับบ้าน สามีก็ไม่กล้า เพราะสามีเป็นคนใช้ในบ้าน แล้วตัวเองก็หนีตามคนใช้ไป จะกลับมาเยี่ยมบ้าน ไม่ได้ มาถึงครึ่งทาง คลอดลูก สามีตามมาทัน สามีไม่กล้ากลับ ก็พากลับไปอยู่ในป่าอย่างเดิม

ท้องลูกคนที่สอง ก็จะไปเยี่ยมแม่อีก หนีสามีมา หนีสามีมา สามีตามมา พอตามมา พอถึงฝนมันตกหนัก พอฝนมันตกหนักก็ไหม้ ภรรยาจะคลอด จะคลอดลูกมันก็ต้องไปหาฟืน

เพื่อจะมาจุดไฟเพื่อความอบอุ่น ไปหาพี่น้องอยู่ ญาติสามสี่เสียชีวิต ตัวเองก็คลอดลูกคนเดียวอยู่ในป่า ผนตกระ ฝนตกอย่างแรง สุดท้ายคลอดลูกเสร็จแล้วก็เดินตามหาสามี่ ก็เห็นสามี่โดนงูกัดตายอยู่ นั่น เสียใจไหม พอเสียใจ ก็หอบลูกสองคนจะกลับไปหาพ่อหาแม่

เวลากลับไปหาพ่อหาแม่นะ เดินไป ผนตกทั้งคืน น้ำป่ามันมารุนแรงมาก ก็วางลูกชายไว้ทางนี้ ลูกคนเล็ก แล้วก็เอาลูกคนโตข้ามฝั่งไปก่อน ไปไว้ฝั่งนู้น แล้วก็กลับมาเอาลูกคนเล็ก มายืนอยู่กลางแม่น้ำนั่นนะ เหยี่ยวมันเห็นลูกเพ็งคลอดมันแดงๆ ใจ เหยี่ยวมันโฉบมา ไล่เหยี่ยว ไล่ลูกอยู่ฝั่งนู้นก็คิดว่าแม่เรียก ลูก เด็กมันก็เดินลงแม่น้ำมา จมน้ำตาย เหยี่ยวนั่นมันโฉบเอาลูกคนเล็กนั้นไป

คิดดูสิ ตาย ๓ คน ปญจางรา ใ้อโฮ! บ้าเลย คลั่งเลย พอคลั่งไป พอบ้าแล้วจะไปหาพ่อ จากนั้นไปจะไปหาพ่อ ยังไม่ถึง พอไปก็ยิ่งเสียใจมาก ไปหาพ่อหาแม่ พอไปหาพ่อหาแม่ ไปถึงกลางทาง ก็บอกว่า “บ้านดิฉันอยู่ที่นั่น เห็นพ่อเห็นแม่ดิฉันไหม”

“อ้อ! เมื่อคืนผนตกหนัก ไฟผ่าไฟไหม้บ้านหลังนั้น พ่อแม่ตายหมด”

ข้าเต็มขนาดนี้ นะ นี่นางปญจางรา คนเราเวลาเวรกรรมมันให้ผล พอให้ผล บ้าเลย พอหลุดเลย หลุดก็วิ่งไปเรื่อย องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าแสดงธรรมอยู่ นางปญจางราวิ่งเข้าไปนะ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเรียกชื่อ “ปญจางรา เธอเป็นอะไร” พอเรียกชื่อ มีสติก็ฟื้นกลับมา เปลื้องผ้าอยู่ก็โยนผ้าให้ผืนหนึ่ง ก็ใช้ผ้านั้นพันตัว

สุดท้ายทุกข์มากก็ขอบวชเป็นภิกษุณี แล้วไปพิจารณาถึงชีวิตไปเพ่งเทียน เทียนมันเผาไหม้ตัวมันเอง เห็นไหม มันเผาไหม้ มันละลายไปหมด เปรียบเหมือนชีวิตของตน พิจารณาอย่างนั้นจนได้เป็นพระอรหันต์

นางปญจางราเป็นพระอรหันต์นะ แต่ก่อนที่จะเป็นพระอรหันต์ผ่านวิกฤติมาขนาดไหน นี่เราอ่านในพระไตรปิฎก อยู่ในธรรมบทด้วย ถ้าอ่านอย่างนั้นบ๊ีบ เราคิดสิ ชีวิตของคนต้องผ่านวิกฤติขนาดนั้น ทำไม่ต้องทุกข์ยากขนาดนั้น ความทุกข์ยากขนาดนั้น แล้วกว่าจะสำนึกได้ กว่า จะเข้าใจได้ กว่าจะมาบวชได้ พอบวชได้แล้วสำเร็จเป็นพระอรหันต์ กว่าจะได้เป็นพระอรหันต์ เห็นไหม

นี่พูดถึงว่าปัญหาชีวิต ถ้าปัญหาชีวิตนะ ปัญหาชีวิตมันเป็นสภาพแบบนั้น ถ้ามันมีสติมีปัญญาขึ้นมา ถ้าทำของเรา เราทำของเรา ชีวิตเป็นอย่างนี้ ถ้าชีวิตที่ครองเรือน เพราะองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอกแล้ว การครองเรือนนี้มันเป็นเรื่องแสนยาก การครองเรือน ถ้าพูดถึงผู้ที่ประพฤติปฏิบัติ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเทศนาว่าการอย่างนั้นนะ

แล้วเวลาครูบาอาจารย์ของเรา เพราะครูบาอาจารย์ของเราเวลาท่านจะประพฤติปฏิบัติ ต้องเอาชนะหัวใจของตน ถ้าเอาชนะหัวใจของตน หัวใจของเราว่าจะเอาชนะได้ ทำความสงบได้ก็แสนยาก เวลาใช้ปัญญาวิปัสสนาขึ้นมา ก็เลสก็ยังคงเสี้ยมคอยหลอกคอยหลอนอยู่ตลอดเวลา กว่าจะเอาชนะหัวใจของเราได้ แล้วกว่าจะผ่านกิเลสมาแต่ละขั้นแต่ละตอน เราคิดดี หัวใจเราหัวใจเดียวนะ

เวลามีครอบครัว หัวใจของเรามันก็อยากได้สมความปรารถนาของเรา แล้วหัวใจของสามีล่ะ แล้วถ้ามีลูกขึ้นมา หัวใจของลูกล่ะ ลูกมันไร้เดียงสา ตอนเด็กมันมีสิ่งใด เด็กๆ มีสิ่งใด เราให้ เราเลี้ยงดูได้แล้ว แต่ถ้ามันโตขึ้นมา มันก็จะเหมือนเรา ต้องมีความรับผิดชอบ

มันจะครองใจของคนมันครองแสนยาก แล้วเวลาเราเป็นลูก เรามีพ่อแม่ขึ้นมา พ่อแม่ที่ว่าพ่อแม่ของเขา เขาก็สร้างของเขา มา เวลาเขาบอกว่า สมมุติพูดกับแม่ ถ้าชีวิตวันนี้มันสิ้นสุดไป ถ้าแม่ตายวันนี้ สมบัติจะเอาอะไรไปได้ไหม

เวลาพูดมันพูดได้ทั้งนั้นนะ แต่เวลามันคิดมันก็จะเอาแต่ใจของตนไป เพราะอะไร เพราะเขาอยากกลับต่างจังหวัด เพราะเขาอยากจะไปดูทรัพย์สมบัติของเขา เขาติดทรัพย์สมบัติของเขา เราก็หาอุบาย หาอุบาย พ่อแม่ของเรา ทำอย่างไรก็แล้วแต่ บอกจะปล่อยวางๆ

ถ้าคำว่า “ปล่อยวาง” เหมือนจะประชดใจ คำว่า “จะประชด” เราปล่อยวางขึ้นไป มันจะเลวร้ายไปกว่านั้นนะ เพราะสุดท้ายแล้วถ้าไปแล้วมันจะมีปัญหามากไปกว่านั้น ถ้ามีปัญหา มากไปกว่านั้น เราจะแก้ไขตรงนี้ ถ้าแก้ไขตรงนี้ กลับมาที่นี้ไง กลับมาที่ว่า เราจะบริหารด้วยปัญญาของเรา

ถ้าเราจะบริหารด้วยปัญญาของเรา นะ ถ้ามีสติสัมปชัญญะมันจะไม่ทุกข์ไม่ยากจนเกินไป ถ้ามันจะทุกข์จะยาก มันก็ต้องบอก นี่ไง ชีวิตแท้ ชีวิตความเป็นจริงเป็นอย่างนี้ นี่ชีวิตจริงๆ เป็นอย่างนี้ มันไม่สวยหรูอย่างที่เราคาดหมายหรอก ถ้ามันไม่สวยหรูอย่างที่คาดหมายนะ

เพราะชีวิตนี้เกิดมาให้ประพฤติปฏิบัติ เกิดมาเพื่อให้ศึกษาชีวิต เกิดมาเพื่อให้ศึกษาชีวิตความเป็นจริงของเรา

ถ้าชีวิตในความเป็นจริงของเรา ถ้าเราตัดสินใจ ตัดสินใจแล้วเราต้องรับผิดชอบในการตัดสินใจของเรา ถ้าการตัดสินใจสิ่งใดที่จะเกิดขึ้น เราต้องแก้ไขสิ่งนั้น ถ้าเราแก้ไขสิ่งนั้นพยายามทำให้มันดีขึ้น แล้วต้องมีสติปัญญาเผชิญกับความจริงตลอดไป ถ้าเผชิญกับความจริงคนเรามันไม่กล้าเผชิญกับความจริงไง ถ้าไม่กล้าเผชิญ มีแต่ความหลีกเลี่ยงหนีไปนะ

กรณีนี้มันมี มันมีองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าที่ทรงรอบรู้ไป มีคนเอามากว่าโจมตีมากกว่าเห็นแก่ตัว

คำว่า “เห็นแก่ตัว” เราเป็นคนดิบๆ เราเป็นคนที่ไม่มีสติปัญญา เราเป็นคนที่ช่วยเหลือสิ่งใดไม่ได้เลย แต่ถึงเวลาแล้วคนที่มีอำนาจวาสนาเห็นคนเกิด คนแก่ คนเจ็บ คนตาย มันต้องมีฝั่งตรงข้ามที่ไม่เกิด ไม่แก่ ไม่เจ็บ ไม่ตาย แล้วไม่เกิด ไม่แก่ ไม่เจ็บ ไม่ตาย ยังไม่ได้ค้นคว้า ยังไม่มีขึ้นมาจริง เราจะเอามาแก้ไขกันได้อย่างไร ถ้าอยู่ในราชวังมันก็ได้เป็นกษัตริย์ มันก็ปกครองไป มันก็ความดีที่ยิ่งกว่านี้ ความดีที่จะเป็นองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามันก็เกิดขึ้นมาไม่ได้ ถ้ามันจะเกิดขึ้นมาได้ ได้สละสิ่งนั้น

เพราะทางโลกเขาบอกว่า ทั้งครอบครัวไป ทั้งลูก ทั้งภรรยา ทั้งพ่อแม่ ทั้งภาระรับผิดชอบ เห็นแก่ตัวไป

แต่ถ้าเป็นอำนาจวาสนานะ อำนาจวาสนาเพราะอะไร เพราะองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นเจ้าของชายสิทธิ์ตะ เป็นเจ้าของชายสิทธิ์ตะนี่เป็นกษัตริย์ ความที่เป็นกษัตริย์ เป็นสุภาพบุรุษ ความเป็นสุภาพบุรุษ คนจะทิ้งภาระหน้าที่ใหม่ ทั้งภรรยาไว้ ทั้งลูกไว้โดยที่ความเห็นแก่ตัว มันเป็นไปได้ไหม มันเป็นไปได้หรือ แต่ด้วยบารมีธรรม บารมีธรรมในใจของท่าน ท่านเป็นบารมีธรรม ท่านเป็นเอกบุรุษที่จะต้องเป็นผู้ค้นคว้า เพราะมันไม่มีใครได้สร้างอำนาจวาสนาบารมีมาอย่างนั้น แต่การที่จะได้มามันต้องมีการค้นคว้า มีการกระทำ

แล้วมีการกระทำ คุณสิ คุณพระเรา ถ้าพระเรานะ พระปาเขาไม่ให้คลุกคลีกัน ไม่ให้คุยกัน ไม่ให้เล่นกัน ให้ต่างคนต่างหลีกเลี่ยง ต่างคนต่างประพฤติปฏิบัติ พระที่เขาไม่พูดกัน ไม่คุยกัน

ด้วยการคลุกคลี แต่เขาจะปรึกษากัน เขาจะสนทนากัน ถึงเวลาข้อวัตรปฏิบัติ ฉันทน์ร้อน เวลา หลวงปู่มัน เวลาขึ้นไปหาหลวงปู่มันเป็นการส่วนตัว ถ้าใครปฏิบัติ

นั่นเขาเอาจริงๆ ทำจริงๆ จนมีเหตุมีผล แล้วถ้ามีปัญหา เขาจะขึ้นไปหาอาจารย์ของเขา เพื่อให้แก้ไข นั่นเวลาเขาคุย เขาคุยเป็นกิจจะลักษณะ เขาคุยกันเป็นความจริง แต่เขาไม่คลุกคลี กันไง นี่พูดถึงเวลาในสมัยปัจจุบันนะ

เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าท่านจะออกประพาสปฏิบัติ ท่านจะเอาครอบครัว ไปด้วยหรือ ท่านก็ต้องวางไว้นั้น ถ้าวางไว้นั้น แล้วท่านออกมาด้วยความผูกพันในใจ ว่าอย่าง นั้นเลย แล้วเวลาไปประพาสปฏิบัตินะ เวลาสำเร็จแล้ว พ้นจากการเกิด การแก่ การเจ็บ การ ตาย พ้นจากการเกิด การแก่ การเจ็บ การตายด้วยมรรคผล ด้วยมรรคผล ด้วยการค้นคว้า ด้วยการกระทำ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้เองโดยชอบ ตรัสรู้สำคัญ ตรัสรู้เองโดยชอบ เป็นผู้ค้นคว้า เป็นผู้กระทำด้วยตนเอง ไม่มีใครบอกใครสอน นี่วาสนา อำนาจวาสนาที่เป็นจริง แต่เวลาเป็นจริง เป็นจริงเพราะท่านประพาสปฏิบัติขึ้นมาด้วยมรรคด้วยผลอันนั้นต่างหาก

พอด้วยมรรคด้วยผลขึ้นมาแล้วไปเทศนาว่าการ พระเจ้าสุทโธทนะเป็นพระอรหันต์ นาง พิมพาจบ ลูกชายเป็นพระอรหันต์ เป็นพระอรหันต์ๆ พระอรหันต์เพราะอะไร เพราะการกระทำ อันนั้นไง

แล้วเวลาการกระทำนั้นมันเป็นอำนาจวาสนาบารมี นี่มันเป็นอำนาจวาสนาบารมีที่การ กระทำ มันต้องมีการกระทำ ต้องมีเหตุ เราจะบอกว่า จะทำความดีก็ต้องมีเหตุมีผล ต้องมีการ กระทำ ไม่ใช่อยู่ดีๆ แล้วจะดีเอง

เราภูมิไฉนะ เราเป็นชาวพุทธ พระพุทธศาสนายอดเยี่ยมที่สุด แล้วเรามีอะไรละ อมทุกข์ นี้ไง เราเป็นชาวพุทธ แต่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าสอนให้ชวนชวาย ให้การประพาส ปฏิบัติ เวลาเดินจงกรม นั่งสมาธิภาวนาก็เพื่อแก้ไขหัวใจของตน นี่มันจะดี ดีเพราะการกระทำ มันจะดี ดีเพราะการประพาสปฏิบัติ มันจะดี ดีเพราะเราชวนชวาย มันดีตรงนั้น

ถ้ามันดีตรงนั้น เราจะย้อนกลับมาให้เห็นไง นี่พูดถึงข้อเท็จจริง ความเป็นจริงใน พระพุทธศาสนา แล้วย้อนกลับมาว่า หลวงพ่อบอกว่า การกตัญญูกตเวทที่เป็นความดีงาม การ ทดแทนบุญคุณอันดับแรกที่มีค่ายิ่ง

มีค่าจริงๆ มีค่ายิ่งนะ สิ่งที่เขาบอกเขามีหลายบทบาทมาก บทบาทความเป็นลูกของแม่ การเป็นภรรยา แล้วเกิดถ้ามีลูกมีเต้าในบ้าน เราทำกับพ่อแม่แบบนี้ สิ่งนี้มันมีค่ามาก แล้วลูกๆ เห็น เราได้อบรมสั่งสอนลูกด้วยภาพการกระทำที่เราแสดงออกกับพ่อแม่ของเรา

เราทำดีกับพ่อแม่ของเราละ แล้วลูกมันเห็นการกระทำอันนั้นนะ มันจะซึมซับเข้าไปในใจของลูก ลูกก็เป็นคนดีขึ้นมาอันหนึ่ง เป็นคนดีขึ้นมาโดยเห็นภาพนั้นนะว่าแม่เคยทำอะไรกับย่า กับยาย แม่เคยทำอะไรไว้ แล้วหน้าที่ของเราจะทำอะไรต่อไป ความเป็นหน้าที่ การกระทำเห็นไหม เราทำคุณงามความดียังเป็นการสั่งสอนเป็นการอบรมไปในตัว แล้วเวลาต่อไปข้างหน้าถ้าเราทำของเราไว้ ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว

มันมีลูกศิษย์หลายคนนะ เขามาหาเรา เขามาปรึกษาทุกสิ่งทุกอย่างว่า ลูกชายเขา เวลาเขาจะเอารถไปเที่ยว พ่อเขาห้ามลูกเขาบอกว่ามันไม่สมควรไป มันไม่สมควรหรอก เพราะว่าเอาไปแล้วมันจะเกิดอุบัติเหตุ

“ก็จะไป” ก็คำนี้แหละ คำนี้เขามาพูดให้เราฟังว่าลูกมันพูดคำนี้ออกมาสะท้อนใจเขามาก เพราะเขาก็เคยโดนพ่อของเขาอบรมอย่างนี้ แล้วเขาก็ใช้คำพูดคำนี้กับพ่อของเขา สุดท้ายแล้วนะ เวลาเขามาสั่งสอนลูก ลูกมันก็เอาคำพูด มันบอกคำเดียวกันเลย คำเดียวกันเลยที่ผมเคยเถียงพ่อ แล้วคราวนี้ลูกผมนะ ใช้อำนาจที่ผมเถียงพ่อ เดียวนี้ลูกมันมาใส่ผมเต็มเลย แล้วมันก็เอารถไปเที่ยว แล้วก็ไปมีปัญหา มันก็โทรศัพท์มาบอกว่าต้องโอนเงินมาเดี๋ยวนี้ เขาก็ต้องโอนเงินไปให้มัน ไม่อย่างนั้นมันก็เอารถกลับมาไม่ได้

นี่พูดถึงสิ่งที่มันทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว ถ้าใครทำคุณงามความดีของเราคือทำคุณงามความดีของเรา เราเห็นใจนะ ว่าพระคุณแม่ๆ พระคุณแม่มีค่ามาก เพราะชีวิตที่เราได้อยู่นี้มาจากแม่ แล้วเวลาเราจะทำกับแม่ของเราขึ้นมามันติดขัดไปหมด มันติดขัดไปหมดเพราะเรามีหน้าที่รับผิดชอบ เพราะเรามีงาน เพราะมีงาน เขาบอกว่าเขาเป็นภรรยาด้วย

แต่สิ่งที่ดีนะ ถ้าสามีมีความเห็นด้วยกันอะไรด้วยกัน ประสาเรา ถ้าเขาทำคุณงามความดี เขาทำเพื่อประโยชน์ เราก็ควรจะส่งเสริม ถึงมันจะแย่งเวลาเราไปบ้าง เอาความสนใจจากเราไปบ้าง ถ้าถึงเวลาแล้วเราทำคุณงามความดีด้วยกัน ความดีนั้นมันจะให้ผลกลับมา ทำดีต้องได้ดี ทำชั่วต้องได้ชั่ว แต่ทำแสนยากใหม่ ฟืนกระแสดังคม กระแสดังคมต้องการความสะอาด

ต้องการความสบาย ต้องการการให้คนนับหน้าถือตา คิดกันแค่นั้นนะ แล้วมันทำไม่ได้ ถ้ามันทำไปแล้วนะ ถึงเวลาจะกลบเกลื่อนไว้อย่างไร จะทำอย่างไรก็แล้วแต่ ความลับไม่มีในโลก เขาทำได้ ถ้าเขาทำได้ ถึงตอนนั้น เห็นไหม

ฉะนั้น ของเราย้อนกลับมาที่นี้ ย้อนกลับมาเรื่องพระคุณแม่ พระคุณแม่ของเรา เรายังมีสติมีปัญญา เขายังบอก “บางครั้งแนะนำแม่แล้วแม่ไม่เชื่อฟัง ลูกก็กลัวบาปจะติดตัว ต้องขอขมาแม่เป็นประจำ”

เราขอขมาลาโทษ แล้วทำสิ่งใด ทำความดีต้องได้ดี แต่กรรมนี้มันกรรมที่ว่าทิวสิริระหว่างแม่กับลูกนี่สำคัญ เพราะคนถ้ามีวาสนานะ ถึงจะทำกรรมนี้ได้ เพราะเราดูหลวงปู่มั่น หลวงปู่มั่นแม่ของท่าน ท่านเอามาอยู่ด้วยพักหนึ่ง สุดท้ายแล้วท่านก็เอาแม่ของท่านไปให้ญาติพี่น้องดูแล แล้วพอเวลาแม่ของท่านเสีย ท่านไม่กลับไปเผาด้วย แต่เวลาท่านไปเผา ท่านกลับไปเผาศพของหลวงปู่เสาร์ เวลาแม่ของท่านเสียไปแล้วก็คือจบ เวลาหลวงตาท่านได้แม่ของท่าน เวลาหลวงปู่เจี๊ยะ หลวงปู่เจี๊ยะท่านก็บอกว่าแม่ของท่านก็ไม่ได้ เพราะว่าแม่ไม่ยอมมาอยู่กับหลวงปู่เจี๊ยะไง

นี่ก็เหมือนกัน คำว่า “มาอยู่” เราเป็นพระ พอเป็นพระ เราก็มีพ่อแม่เหมือนกัน พ่อแม่เราก็อยากมาอยู่ด้วย แต่เราเข้าใจของเราได้ เราเข้าใจของเราได้ว่า ทุกคนปรารถนาความดีทั้งนั้นนะ แต่มันอยู่ที่วาสนา วาสนาของคนที่จะทำความดีนะ มันต้องเข้มแข็ง

แต่วาสนาของคนที่ไม่ใช่อำนาจวาสนาไปแล้วมันไปอมทุกข์ ถ้าไปอมทุกข์ เราปล่อยให้เขาอยู่สะดวกสบายดีกว่า ถ้าเขาตั้งใจจริง คำว่า “อมทุกข์” หมายถึงเวลาถือศีล ศีลเป็นเครื่องขัดเกลาใจใหม่ เวลาอุตงควัตรเป็นเครื่องขัดเกลาจิตใจ แต่เวลาเรามีศีล ต้องถือศีล ต้องถือข้อวัตรปฏิบัติมันไม่สะดวก มันไม่สะดวกเพราะอะไร เพราะมันไม่ดูดีดี

แต่ถ้าคนที่เขามีวาสนานะ ทำอะไรก็ได้ ยิ่งชอบ ยิ่งชอบยิ่งทำมากขึ้น ใครแนะนำอะไรเขาทั้งนั้นเลย ถ้าคนจริงนะ โอ้โฮ! มันมุมนะบากบั่นได้ทั้งนั้นเลย

แต่ถ้าคนมันไม่จริงมันรู้ได้ เรามองๆ ดูอยู่เหมือนกัน เพราะว่าเขายังไม่เข้มแข็งพอที่จะปฏิบัติได้จริงใจ ฉะนั้น จะปล่อยให้อยู่ทางบ้านมันจะสะดวกกว่า แต่ถ้าเขาตั้งใจเขาจงใจอยากปฏิบัตินะ โอ้ย! เพราะพร้อมนะ เราพร้อมทั้งนั้นนะ แต่ถ้ามันเอามาแล้วเขาต้องมาทุกข์มายาก

เพราะอะไร เพราะว่ามันไม่เข้มแข็งพอ คำว่า “มันจะทุกข์จะยาก” เรามองตรงนี้ เราก็เลยละล้า ละลึ่งๆ จนท่านเสียไปแล้ว ท่านเสียไป เราก็พอใจ

เราพอใจว่า เพราะลูกของท่านได้บวชเป็นพระ เลือดเนื้อเชื้อไขมันได้คำศาสนา อย่างใด ก็แล้วแต่ มันมีค่าดีกว่าเราอยู่ทางโลกมาก เพราะเราเวลาคนเรานี้ละ คนไม่ทุกข์ไม่ยากไม่อดไม่ ยาก ไม่ทุกข์มันก็ไม่เห็นถึงความดี ถ้าไม่อด มันไม่เห็นถึงเวลาอุดมสมบูรณ์ นี่ก็เหมือนกัน เวลาคนเราถึงจนตรอกแล้วจะคิดถึงสิ่งที่เรามีคุณค่าที่สุด ฉะนั้น พอมาบวชเป็นพระๆ ใดๆ ไร ก็ แล้วแต่ ความรู้สึกมันต้องมีของมันอยู่ ถ้ามีของมันอยู่มันต้องเป็นแบบนั้น นี่พูดถึงพ่อถึงแม่ละ

เราพูดเพราะเหตุว่า เทียบสอนคนอื่นหมดเลย เวลาปัญหาของตนไม่รับผิดชอบอะไร ทั้งสิ้น อะไรก็ปล่อย ปล่อยให้คนอื่น ดีแต่ปากไง ดีแต่ปาก แต่ทำจริงๆ ไม่เห็นทำอะไรเลย

เวลาการกระทำนะ การสอนมันมีมหาศาล สอนลงไปที่ตั้งสอนเขานั้นเป็นเรื่องหนึ่ง สอน โดยไม่ต้องสอนเรื่องหนึ่ง สอนโดยการประพฤติปฏิบัติให้เห็นเป็นอีกเรื่องหนึ่ง แล้วแต่อำนาจ วิชาของเขา เขาสามารถทำได้ไหม จะไปจ้ำจี้จ้ำไชจะให้ทำอย่างนั้นๆ มันเป็นไปได้ เรา สอน สอนโดยการประพฤติปฏิบัติของเราที่แหละ สอนด้วยความเป็นอยู่ของเราที่แหละ

เวลาพระมาบวช เวลาสึกไป เราบอกเลยนะ ถ้าเอ็งสึกไปนะ แล้วเอ็งคิดถึงความเป็น พระ วันหนึ่งฉันข้าวหนเดียว ถ้าเอ็งไปทำงานนะ เอ็งรวยน่าดูเลย เวลาไปเป็นพระ ฉันอาหารมือ เดียวอยู่ได้ละ เวลาสึกไปแล้วมันสำมะเลเทเมา ใช้จ่ายฟุ่มเฟือย ถ้าเราประหยัดมัธยัสถ์นะ เหมือนตอนชีวิตดำรงเป็นพระ เป็นพระฉันข้าวมือเดียว อยู่ได้สบายๆ เลย เวลาสึกไปแล้ว ๓ มือ ๔ มือ ยังมีมือค่าอีกต่างหาก ถ้าใช้ได้นะ เวลาการกระทำมันไม่มีหลักเกณฑ์ไฉ่ ถ้ามีหลักเกณฑ์ มันทำได้

การสอนโดยไม่ต้องสอน การสอนโดยการประพฤติปฏิบัติของเรามันเป็นความจริง แต่ สำคัญ สำคัญตรงหัวใจนี้ ถ้าเราจะเป็นคนดี เราอยากเป็นคนดี เครื่องหมายของคนดี ธรรมวินัย ขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าสอนไว้แล้ว แต่เราจะมีจุดยืนทำได้แค่ไหน แล้วทำแล้วทำ ด้วยความสุขความสงบนะ ทำด้วยความชื่นใจเป็นอย่างหนึ่ง

แต่เริ่มต้นของเรา เราต้องทำด้วยความตั้งเครียด เพราะผลของการกระทำมันไม่ได้ตั้งใจ แล้วแม้ธรรมดาก็เป็นอย่างนี้ แต่ถ้าแม่ได้ฟังธรรมเสียบ้างนะ มันมีอยู่ครอบครัวยุคหนึ่ง เขามีแม่กับ

ลูกมาอย่างนี้ มาด้วยกัน แล้วลูกก็บอกว่า แม่เอาใจยาก แล้วเวลาทำสิ่งใด แม่ก็จะเอาสตๆ ร้อนๆ ไซ้ไหม

ฉะนั้น เวลาเราพูดบอกไม่ใช่หрок แม่ต้องการให้เรายอมรับ ให้เราเอาใจเท่านั้น แต่ถ้าได้รับการยอมรับอย่างนั้นแล้วมันก็จะดูแลได้ง่าย

เราพูดบ๊ีบ เขากลับไปนะ ตอบไปแล้วนะ แม่ดีขึ้นเยอะเลย ทำอะไรก็ได้

เพราะประสาเรานะ แม่ก็เรียกร้องความสนใจนั่นแหละ แต่เราสนใจอยู่แล้ว แต่ของ อย่างนี้เขาบอกว่า เช่น อาหารเวลาให้ทานแล้วมันทานไม่ได้ เขาเหลือเอามาให้ใหม่ เขาบอก เป็นของเก่า

มันไม่เก่า มันสตๆ ร้อนๆ ทีนี้แม่ก็ถือสิทธิ์ไป พอสุดท้ายแล้วเราบอกว่า ลูกก็คิดไปอีกมุม หนึ่ง มุมที่ว่าเอาอะไรก็ได้ถ้าแม่จะทาน ซื่อให้ได้ทั้งนั้นนะ แต่นี่ของมันสตๆ ร้อนๆ แม่ยังไม่ได้ ทานเลย แล้วแม่บอกว่ามันของเก่า ก็เป็นทฎฐิมานะเท่านั้น พอพูดจบแล้วเขาเข้าใจกัน มาครั้ง ใหม่บอก โอ้ย! สุขมาก แม่อะไรก็ได้ เพราะมันเข้าใจกันไง แม่บอกอะไรก็ได้ ลูกก็บอกดีขึ้นมาก แม่กับลูกก็อยู่ด้วยกันด้วยความเข้าใจกัน แต่พอมันไม่เข้าใจกันมันก็มีปัญหาแบบนี้

นี่พูดถึงว่า เราเห็นใจมากนะ เพราะเขาถามบอกว่าฟังเทศน์หลวงพ่อบ้างเป็นประจำว่า ความกตัญญูต่อพ่อแม่เป็นความดีงาม ทดแทนบุญคุณท่านอันดับแรกที่มีค่ายิ่งนัก เพราะว่าฟัง เทศน์หลวงพ่อ

ไม่ใช่หрок เป็นธรรมชาติขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า แต่เราเห็นหลวงตาท่าน ชาญซึ่ง หลวงตาท่านชาญซึ่งคุณของแม่ท่าน หลวงตาท่านชาญซึ่งถึงสังคม “อันชนกชนนีที่ข้า รัก” ที่หลวงตาท่านเขียนไว้ตอน ๑๔ ตุลาคม เพราะตอน ๑๔ ตุลาคมมีปัญหาเรื่องความ กตัญญูพ่อแม่กับลูกนี้มาก หลวงตาท่านเขียนโดยเฉพาะเลย หลวงตาท่านเห็นปัญหาสังคม มาก ปัญหาสังคม แล้วเราอยู่กับท่าน คำพูดของท่านที่มีคุณค่า เราจะจำใส่ใจ แล้วเราก็เห็น คุณค่าการที่ว่า พระอรหันต์ของลูก คนที่มีคุณกับเรา

เราเห็นในทางของธรรมชาติ ในทางของความชอบธรรม ใครที่มีคุณกับเรา คนจีนเขาถือ มาก ใครที่เคยให้ความร่วมมือเป็นสุขกับเรา อย่าลืมคุณเขานะ อย่าลืมคุณเขา คุณของคน

สำคัญมาก เราก็เห็นคุณของเขาเนะ เราเห็นบุญเห็นคุณของเขา แล้วเห็นบุญเห็นคุณของพ่อของแม่ที่เราเสียสละมา เพื่อครอบครัว เพื่อความจริงของเรา ตรงนี้เราพยายามทำของเรา

แต่ทำดีมันเป็นการทวนกระแส ถ้าปล่อยตามใจของตัวไหลไปมันสะดวก การทำความดีต้องทวนกระแส เราอยากจะมีเวลา เราอยากจะได้พักผ่อน เราอยากได้ทั้งนั้นนะ แต่เราต้องชวนชวายเป็นพ่อเป็นแม่ เพื่อครอบครัว ทำคุณงามความดีต้องลงทุนไง ทำความดีถึงแสนยาก

เวลาทางโลก ทางโลกทางคับแคบ คับแคบอย่างนี้ ต้องรับผิดชอบมหาศาลเลย พอบวชเป็นพระ ทางกว้างขวาง ๒๔ ชั่วโมงนะ พระที่อยู่กับเราภาวนาได้ทั้งวันทั้งคืน ไม่มีงานอะไรเลยแล้วกันแหละ เพราะเราจำมาจากหลวงตา ฉันทเสร็จแล้วได้ตลอดเลย อดอาหาร ๒๔ ชั่วโมง นี่ทางของพระเป็นทางกว้างขวาง กว้างขวางเพราะมีโอกาสประพฤติปฏิบัติ ๒๔ ชั่วโมง ทุกวินาทีปฏิบัติทั้งนั้นเลย

แต่ทางของฆราวาสนี่ทางคับแคบ คับแคบเพราะภาระหน้าที่ความรับผิดชอบ เราต้องรับผิดชอบ นี่ทางของฆราวาส แล้วจะมาปฏิบัติชนิดหนึ่งตอนสวดมนต์เช้า สวดมนต์เย็น ได้นั่งที่หนึ่ง ๕ นาที แล้วก็ไปตรากตรำอีกทั้งวัน นี่คับแคบแบบนี้ ไม่ใช่การดูถูก ไม่ใช่การเห็นแก่ตัว นี่ตามข้อเท็จจริง นี่อยู่ในพระไตรปิฎก เราอ่านมาจากพระไตรปิฎก ศึกษาจากพระไตรปิฎก แล้วก็มาตอกย้ำบ่อยๆ ทางของคฤหัสถ์เป็นทางคับแคบ ทางของคฤหัสถ์เป็นทางคับแคบ ให้เราตื่นตัว ให้เราชวนชวายเป็น

ทางของพระที่กว้างขวางๆ มิ่งปฏิบัติหรือเปล่า ๒๔ ชั่วโมงได้ภาวนาใหม่ ถ้าภาวนา พระจะประพฤติปฏิบัติ พระจะดีกว่านี้ขึ้นมาอีกเยอะเลย เพราะเขาชวนชวายเป็นประพฤติปฏิบัติในตัวของเขา นี่พูดถึงว่า ความจะเป็นคนดีทั้งฆราวาสและทางพระ

ถ้าเป็นทางฆราวาส เราก็ชวนชวายเป็น นี่พูดให้กำลังใจ พูดให้กำลังใจ ให้กำลังใจ เพื่อเปลี่ยนทัศนคติ หลวงตาท่านใช้คำว่า “อย่าเสียตายอารมณ” เสียตายอารมณที่ว่าความรับรู้ที่ว่าทุกข์ว่ายาก แล้วเราจะสละทิ้งเราก็เสียตายมันไง ถ้าเราสละทิ้งบ๊ีบ เราทำงานโดยความว่างทำงานโดยสติปัญญาของเรา มันจะไม่มีสิ่งใดมากอดตัน แล้วต่อไปมันจะทำด้วยความพอใจก่อน แล้วจะบอกว่าจะทำด้วยความสุข

ความสุขเพราะเราได้แทนคุณแม่ เราได้ทดแทนบุญคุณโดยหัวใจนี้แหละ มันจะมีความสุข ถ้ามันเป็นความสมดุลงต่อกันมันจะมีความสุขนะ แต่ใหม่ๆ ไม่สุขหรอก ไม่สุขเพราะกิเลส ความเห็นแก่ตัว ความอยากได้ ความอยากใหญ่ ความอยากชนะ ความอยากให้คนยอมรับ มันทุกข์ตรงนี้ เพราะไม่มีใครยอมรับเอ็งหรอก ไม่มีใครเห็นความดีเอ็งหรอก แต่เอ็งอยากให้เขาเห็น อีกร้อยชาติไม่มีใครเห็นหรอก

แต่ถ้าเราทำด้วยความสุขของเรา ทำแทนคุณแม่ ทำบุญคุณของเรา เราทำเพื่อเรานะ มีความสุข ความสุขจะเกิดเราทำด้วยสติด้วยปัญญา จะเป็นคนดีต้องฝึกกระแส ทำเพื่อชนะกิเลส ในใจของเรา เอวัง